Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

DOI:10.17951/we.2017.3.2.153. | Wschód Europy • Восток Европы • East of Europe vol 3, 2 / 2017

Łukasz Wojcieszak
Politechnika Świętokrzyska, Polska

Perspektywa członkostwa Białorusi w Światowej Organizacji Handlu

Wprowadzenie

Republika Białorusi od lat nie tylko pozostaje na uboczu procesów integracyjnych, jakie zachodzą w Europie (nie jest członkiem ani Unii Europejskiej, ani Rady Europy), lecz także, jako jedno z niewielu państw na świecie, nie partycypuje w Światowej Organizacji Handlu. W XXI wieku do WTO przyjęto takie państwa, jak Rosja czy Chiny, w których niegdyś istniała gospodarka centralnie sterowana, jednak późniejsze przemiany zniosły wiele regulacji krępujących liberalizację w sferze ekonomicznej.

Białoruś nie zdecydowała się jednak na daleko idące przemiany gospodarcze, co kłóci się z wymogami stawianymi przez WTO. Kładą one nacisk na zredukowanie roli państwa w gospodarce i zwiększenie zakresu wolności w gospodarce. Zasadnicze znaczenie ma dostosowanie wewnętrznego ustawodawstwa do norm wyznaczonych przez WTO.

Pomimo deklarowanej chęci partycypacji w WTO, Białoruś nie czyni wystarczająco wiele, aby zostać członkiem tej organizacji. Jednocześnie jednak od 2013 roku, po wznowieniu negocjacji w sprawie akcesji, wydaje się, że perspektywa członkostwa Białorusi w WTO znów uległa przybliżeniu i jest bardziej realna, pomimo zaniechania większych prorynkowych przemian w gospodarce.

Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy Białoruś może się stać członkiem WTO. Można postawić tezę, że dotychczasowe działania Białorusi, nakierowane na przystąpienie do WTO, nie dowodzą zaangażowania tego państwa w szybkie osiągnięcie wyznaczonego celu. Należy zadać pytanie, jakie są bariery na drodze do członkostwa Białorusi w WTO. Ważne jest również postawienie pytania o wpływ akcesji Rosji do WTO na Białoruś. Ostatnie pytanie dotyczy wreszcie kwestii, czy w przewidywalnej przyszłości Białoruś ma szansę na członkostwo w WTO.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

Znaczenie Światowej Organizacji Handlu

Światowa Organizacja Handlu powstała w 1995 roku z przekształcenia swojej poprzedniczki – GATT[1] (Układ Ogólny w sprawie Taryf Celnych i Handlu). Zasadniczym celem WTO jest stanowienie zasad handlu na świecie, rozwój wielostronnych porozumień handlowych oraz zmniejszanie ograniczeń handlowych. Pod koniec 2016 roku do WTO należały 164 państwa, które wytwarzały ok. 99% światowego PKB oraz odpowiadały za podobną wielkość światowego handlu. W fazie negocjacji znajduje się 20 państw, w tym Białoruś, natomiast 14 państw nie wyraża zainteresowania współpracą z WTO[2]. Światowa Organizacja Handlu posiada – w przeciwieństwie do GATT – osobowość prawną. W ramach WTO odbywają się kilkuletnie rundy wielostronnych negocjacji handlowych, mające na celu w szczególności liberalizację handlu światowego. Główne obszary negocjacyjne WTO to m.in.: rolnictwo, dostęp do rynku dla towarów nierolnych, handel usługami, zasady WTO, ochrona praw własności intelektualnej, rozstrzyganie sporów, handel i środowisko oraz ułatwienia w handlu światowym[3].

W sytuacji gdy państwa znajdują się w obliczu barier handlowych i dążą do ich zmniejszenia, proces negocjacji może pomóc otworzyć rynki handlowe. WTO dąży jednak nie tylko do otwierania rynków, gdyż w pewnych okolicznościach zasady nią rządzące wspierają utrzymywanie barier handlowych. Porozumienia WTO, wiążące rządy poszczególnych państw, stanowią prawne podstawy handlu międzynarodowego, zachowujące politykę handlową w uzgodnionych granicach. Ich celem jest pomoc producentom towarów i usług, eksporterom i importerom w prowadzeniu działalności, a jednocześnie umożliwienie rządom realizację celów społecznych i środowiskowych. Kluczowe znaczenie ma jednak wspomaganie możliwie swobodnego obrotu handlowego, co jest bardzo ważne dla rozwoju gospodarczego. Pociąga to za sobą zapewnienie osobom fizycznym, przedsiębiorstwom i rządom wiedzy na temat reguł handlowych na podstawie stosunkowo przejrzystych i przewidywalnych warunków działania[4].

W roku 2011 do WTO przystąpiła Rosja, co zmusiło pozostałych członków Unii Celnej Białorusi, Rosji i Kazachstanu do automatycznego zastosowania się do liberalizacji handlu prowadzonej przez Rosję zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi z członkostwa w WTO. Warto jednak zaznaczyć, że dostęp do pewnych, szczególnie wrażliwych dla Rosji rynków dóbr i usług został objęty okresem przejściowym. Białoruś jest narażona na negatywne skutki przystąpienia Rosji do WTO, nie otrzymując przy tym w zamian żadnych korzyści. W odróżnieniu od dóbr produkowanych w Rosji dobra wytworzone na Białorusi nie mają łatwiejszego dostępu do rynków zagranicznych, a ona sama nie ma prawa do korzystania z legislacji WTO w kwestiach spornych z innymi krajami. W wyniku akcesji Rosji wzrosło natężenie konkurencji w całej Unii Celnej (a obecnie Euro-

[1] Układ Ogólny w sprawie Taryf Celnych i Handlu (GATT) wszedł w życie 1 stycznia 1948 roku.

[2] A. Alachnovič, *Długa droga Białorusi do WTO*, ObserwatorFinansowy.pl, inf. z 06.08.2015, https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/bialorus-wto, inf. z 03.03.2017.

[3] *Światowa Organizacja Handlu*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, http://www.genewaonz.msz.gov.pl/pl/onz_w_genewie/wto, inf. z 04.03.2017.

[4] World Trade Organization, https://www.wto.org, inf. z 26.03.2017.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

azjatyckiej Unii Gospodarczej), co przyczynia się do wypierania białoruskiej produkcji z rynku[5]. Białoruś współtworzyła w 2014 roku Euroazjatycką Unię Gospodarczą, która funkcjonuje na bazie zasad WTO. Realizuje także zobowiązania jej partnerów z EUG w ramach WTO w obszarach regulacji gospodarczych i handlu zagranicznego[6].

Droga Białorusi do WTO

Zamiar przystąpienia do WTO Białoruś zgłosiła w 1993 roku, natomiast rozmowy negocjacyjne rozpoczęły się w 1997 roku. W kwietniu 2012 roku zastępca szefa białoruskiego MSZ, Aleksander Gurianow, poinformował, że Białoruś planuje wznowić indywidualne negocjacje dotyczące wstąpienia do WTO. Białoruski urzędnik podkreślił, że w sferze dostępu do rynku towarów strona białoruska oczekuje identycznych warunków akcesji do WTO jak te, które zostały wynegocjowane przez Rosję. Warto podkreślić, że rząd premiera Andreja Kobiakowa traktował negocjacje w sprawie przystąpienia do WTO jako jeden z priorytetowych kierunków[7]. W połowie lipca 2015 roku wiceminister spraw zagranicznych Białorusi, Aleksander Hurjanaŭ, ogłosił, że na ukończeniu są prace techniczne pozwalające w ciągu roku przystąpić temu państwu do Światowej Organizacji Handlu. Warto zaznaczyć, że ów minister przewidywał poprzednio przystąpienie Białorusi do WTO przed końcem 2013 roku. W 2005, 2010 i 2012 roku Białoruś obiecała dołączyć do światowej organizacji w ciągu jednego roku. Dla wielu państw cały proces akcesyjny dotychczas zajmował od 3 lat (w przypadku Kirgistanu) do 19 lat (w przypadku Rosji)[8].

Przez ponad 20 lat Białoruś uczestniczyła w licznych przedsięwzięciach mających na celu przybliżenie poziomu jej gospodarki do innych państw-członków WTO. Postępy Białorusi w dostosowaniu jej prawa do standardów tej organizacji ocenia Grupa Robocza ds. Przystąpienia Białorusi do WTO, składająca się z 41 państw. Grupa Robocza odbyła wiele formalnych spotkań w latach 1997–2005 oraz pięć nieformalnych rund konsultacji w latach 2006–2013. W latach 2008–2013 Konferencja Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD) oraz Biuro Krajowe w Białorusi Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) zrealizowały projekt pomocy technicznej wspierające białoruskie starania o członkostwo w WTO. Warto zaznaczyć, że w grudniu 2014 roku rosyjski rząd zadekretował pomoc w wysokości 0,6 mln USD na wsparcie Białorusi w negocjacjach z WTO[9].

---

5 A. Alachnovič, *op. cit.*

6 *Opening Statement by first deputy Minister of Foreign Affairs of the Republic of Belarus h.e. mr. Andrei Yeudachenka*, 8th meeting of the working party on the accession of the Republic of Belarus to the WTO (Geneva, January 24, 2017), https://www.wto.org/english/news_e/news17_e/acc_blr_24jan17_e.pdf, inf. z 10.03.2017.

7 Ministerstwo Spraw Zagranicznych, http://www.informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/europa/bialorus, inf. z 08.03.2017.

8 A. Alachnovič, *op. cit.*

9 *Ibidem*. Projekt składał się z wielu prac analitycznych, eksperckich pobytów studyjnych, wymiany doświadczeń, seminariów oraz okrągłych stołów. Inny mniejszy projekt zrealizowały w 2013 roku dwa niezależne think tanki: CASE oraz Instytut Prywatyzacji i Managementu w Mińsku. *Ibidem*.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

Chociaż w dłuższym okresie konkurencja jest motorem napędowym innowacyjności i rozwoju gospodarki, to dla niezreformowanej gospodarki stanowi zagrożenie. Białoruskie władze są tego świadome, równocześnie nie są gotowe na daleko idące reformy gospodarcze. Bez głębokich reform strukturalnych Białoruś nie ma ani szans na wstąpienie do WTO, ani nie będzie mogła skorzystać na tym w przypadku hipotetycznego przystąpienia do organizacji. Po tylu latach braku zdecydowanych działań, państwa wchodzące w skład Grupy Roboczej ds. Przystąpienia Białorusi do WTO szczególnie USA oraz kraje UE, nie wierzą już w zapewnienia białoruskiego rządu o rychłej liberalizacji. W celu przyspieszenia negocjacji Białoruś musi zacząć realnie reformować i prywatyzować gospodarkę. W jej interesie jest najpierw zaawansowana transformacja gospodarki, w tym tzw. mała i duża prywatyzacja, a dopiero później negocjacje w sprawie przystąpienia do WTO[10].

W roku 2013 za przystąpieniem Białorusi do WTO opowiedziały się m.in.: Rosja, Chiny, Indie, Japonia, Korea Płd., Turcja i Australia, jednak kluczowe znaczenie będą mieć decyzje Unii Europejskiej oraz Stanów Zjednoczonych[11]. W listopadzie 2012 roku białoruski rząd otrzymał pozytywne sygnały w sprawie przystąpienia do WTO od UE i USA. Należy mieć na uwadze, iż Białoruś w istocie już stosuje poszczególne zasady WTO, ponieważ tworzy Unię Celną z Rosją. Do jej głównych zadań należą: liberalizacja międzynarodowego handlu dobrami i usługami, prowadzenie polityki inwestycyjnej wspierającej handel, rozstrzyganie sporów dotyczących wymiany handlowej oraz przestrzegania prawa własności intelektualnej. W grudniu 2012 roku o polskim poparciu członkostwa Białorusi w WTO poinformował Wiesław Pokładek, kierownik Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP na Białorusi. Jego zdaniem, przystąpienie Białorusi do WTO byłoby milowym krokiem w kierunku zwiększenia obrotów handlowych i inwestycyjnych między Polską i Białorusią[12].

Perspektywy i przeszkody

Członkostwo Białorusi w WTO jest zatem związane z wieloma korzyściami wynikającymi przede wszystkim z szerokiego dostępu do zagranicznych towarów i z likwidacji barier w obrocie handlowym[13]. Możliwe członkostwo wpłynie na różne branże przemysłu Białorusi, choć oczywiście w różnym stopniu. Już w 2005 roku Ferdinand Pavel i Irina Tochitskaya stwierdzili, że głównymi towarami eksportowymi mogą być np.: ropa naftowa, węgiel i inne paliwa, jak również chemikalia i petrochemikalia. W szczególności korzyść płynęłaby z obniżonych podatków krajowych, zniesienia dotacji i przywilejów podatkowych; istotne jest poszerzenie podstawy opodatkowania i możliwość obniżenia średnich stawek podatku bezpośredniego. Co więcej, krajowe korekty opodatkowania

[10] *Ibidem*.

[11] A.M. Dyner, *Perspektywy członkostwa Białorusi w WTO*, „Biuletyn PISM" 31.07.2013, nr 79 (1055).

[12] *Mińsk powraca do negocjacji w sprawie przystąpienia do WTO*, Belsat TV, 25.02.2013, http://belsat.eu/pl/news/12755, inf. z 12.03.2017.

[13] И. Точицкая, *Последствия вступления России в ВТО для торговли Беларуси*, „Банкаўскі веснік", 07.10.2012, s. 38, https://www.nbrb.by/bv/articles/9463.pdf, inf. z 12.04.2017.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

zawierają również ulgi w podatku wywozowym. Jednocześnie członkostwo powinno być też korzystne dla takich towarów, jak: drewno, wyroby z drewna, w tym papier, a także szkło, porcelana i fajans[14].

Na przeszkodzie członkostwu Białorusi w WTO stoi przede wszystkim brak postępów w liberalizacji i prywatyzacji gospodarki przez białoruskie władze. Zasadniczymi przeszkodami w negocjacjach Białorusi z WTO jest także zbyt duża ingerencja państwa w gospodarkę oraz nadmierne subsydiowanie rolnictwa. Problemem jest to, że sektor publiczny wytwarza 70% PKB, wiele przedsiębiorstw państwowych jest dotowanych z budżetu państwa, zaś przedsiębiorstwa prywatne nierzadko są dyskryminowane. Czynniki te oddalają w czasie członkostwo Białorusi w WTO[15]. Gospodarcza liberalizacja jest jednak o tyle problematyczna dla prezydenta Aleksandra Łukaszenki, że w istotny sposób ograniczyłaby jego władzę (oczywiście nie w takim stopniu jak liberalizacja polityczna).

Jak zauważył Bogdan Czerkas, określenie „białoruski cud gospodarczy" było swoistym paradoksem w kontekście relacji tego państwa z Federacją Rosyjską[16]. To Rosja od lat wspiera białoruską gospodarkę, finansując w dużym stopniu gospodarczy wzrost tego państwa i ratując je przed gospodarczą zapaścią. Rosyjskie dotacje przybierają przede wszystkim postać zaniżonych cen gazu i ropy, co pozwala Białorusi eksportować z dużym zyskiem wyroby petrochemiczne, nawozy i inne wyroby, których produkcja jest energochłonna (państwo w ten sposób może otrzymywać nawet ok. 5 mld USD dotacji rocznie, czyli dwukrotnie więcej niż proporcjonalnie do ludności Polska dostaje od Unii Europejskiej). Władze na Kremlu wspierają także Białoruś preferencyjnymi kredytami, czy to przez związane z Rosją banki, czy też kierowane przez nią międzynarodowe organizacje współpracy gospodarczej[17].

Białoruski przemysł w dużej mierze jest oparty na przestarzałych już technologiach, uniemożliwiających konkurowanie z wyrobami z Rosji czy nawet Kazachstanu. Znaczące jest także to, że wiele białoruskich przedsiębiorstw produkuje towary trafiające ostatecznie do magazynów, gdyż brakuje chętnych do ich zakupu. Podstawowym problemem pozostaje jednak to, że prezydent Łukaszenka „ręcznie steruje" gospodarką, mając duże możliwości ograniczenia popytu i inwestycji, aby dostosować je do możliwości finansowych państwa. W związku z tym, mimo pogarszającej się sytuacji (której

[14] F. Pavel, I. Tochitskaya, *The Economic Impact of Belarus' Accession to the WTO: A Quantitative Assessment*, IPM Research Center, 2005, http://pdc.ceu.hu/archive/00002761, inf. z 31.03.2017.

[15] A. Alachnovič, *op. cit.*

[16] Б. Черкас, *Российско-белорусские отношения в энергетической сфере*, [w:] *Polityka zagraniczna Federacji Rosyjskiej. Wybrane aspekty stosunków z Polską, Ukrainą i Białorusią*, red. L. Zyblikiewicz, M. Czajkowski, P. Bajor, Kraków 2010, s. 254.

[17] A. Pisalnik, J. Bielecki, K. Olszewska, M. Kruszewska-Mikucka, *Białoruski cud gospodarczy. Białoruś warta miliardy*, „Rzeczpospolita" 28.06.2013, http://www.rp.pl/artykul/1024541-Bialoruski-cud-gospodarczy--Bialorus-warta-miliardy.html#ap-1, inf. z 08.12.2016. Dotowany jest także transport miejski, darmowa pozostaje opieka zdrowotna i edukacja, a państwo zapewnia także rozbudowany system świadczeń socjalnych. *Ibidem*.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

wyrazem były bezprecedensowe protesty społeczne w marcu 2017 roku), Białoruś nie musi więc zbankrutować, co stało się udziałem innych państw[18]. Centralne sterowanie gospodarką niewątpliwie stoi w sprzeczności z liberalizacją, istniejącą w państwach członkowskich WTO.

W kontekście sytuacji istniejącej na Białorusi należy stwierdzić, że gospodarki żadnego z państw członkowskich WTO nie można oceniać jak socjalistycznej. Sektor prywatny w każdym z państw byłego bloku socjalistycznego w momencie ich przystąpienia do WTO wytwarzał 50–75% PKB. W Chinach udział sektora prywatnego w czasie przystępowania tego państwa do WTO w 2001 roku wynosił 60–70%, czyli ponad dwukrotnie więcej niż obecnie na Białorusi. Udział sektora prywatnego w gospodarce nie jest co prawda jedynym wskaźnikiem mierzącym postęp w zakresie reform rynkowych, jednak z pewnością – w odniesieniu do Białorusi – wskaźnik ten dobrze odzwierciedla zakres transformacji w państwie. Szczególnie wrażliwym obszarem w negocjacjach o przystąpienie do WTO jest wsparcie rządowe dla rolnictwa. Chociaż rola tego sektora w gospodarce Białorusi malała – z 23% PKB w 1990 roku do 7% w 2013 roku (według białoruskiego urzędu statystycznego), to nadal odgrywa on ważną rolę w gospodarce[19].

Należy podkreślić, że na Białorusi rolnictwo nadal składa się w głównej mierze z kołchozów, które bez wsparcia rządowego byłyby skazane na bankructwo. Jedynie niewielka część przedsiębiorstw rolniczych mogłoby działać rentownie przy braku państwowych subsydiów. W ostatnich latach doszło do zmniejszenia subwencji dla rolnictwa, co należy uznać za krok we właściwym kierunku. Warto zaznaczyć, że w przypadku przystąpienia Białorusi do WTO rozmiar subwencji musiałby ulec dalszej znaczącej redukcji, jednak bez wcześniejszej liberalizacji i prywatyzacji w tym sektorze mogłoby to mieć katastrofalne skutki[20]. Pomimo wprowadzonych zmian trudno uznać obecną sytuację za zadowalającą.

Wpływ partycypacji Rosji w WTO

Perspektywa akcesji Rosji do WTO wpłynęła na zaktualizowanie potrzeby integracji gospodarczej przestrzeni popradzkiej, co obejmowało w szczególności ochronę gałęzi gospodarki narodowej przed niekorzystnym oddziaływaniem zagranicznej konkurencji[21]. Białoruś, przystępując w 2010 roku do Unii Celnej z Rosją i Kazachstanem, zobowiązała się do dostosowania swoich stawek celnych do wspólnej taryfy. Ponadto w związku z zaawansowanymi negocjacjami w kwestii wejścia Rosji do WTO część stawek Unii Celnej już w trakcie jej powstawania była dostosowywana do obowiązujących w tej organizacji. W maju 2011 roku w porozumieniu trzech państw tworzących Unię Celną formalnie ustalono harmonizację jej systemu prawnego ze standardami WTO. Rosyjska akcesja do WTO zobowiązywała Białoruś do zmian tych taryf celnych, które

[18] *Ibidem*.
[19] A. Alachnovič, *op. cit.*
[20] *Ibidem*.
[21] A. Bryc, *Cele polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej*, Toruń 2004, s. 107.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

przewyższały stawki obowiązujące Rosję. Jednocześnie Białoruś, jako państwo spoza WTO, traciła możliwość korzystania z preferencji handlowych (np. niższych ceł eksportowych), dostępnych dla państw członkowskich tej organizacji[22].

Na perspektywy przystąpienia Białorusi do WTO istotny wpływ miała akcesja Rosji do tej organizacji. Z jednej strony znacznie ułatwiło to białoruskiemu rządowi negocjacje, gdyż stawki celne Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej od początku dostosowano do rosyjskich, a zatem do tych obowiązujących w WTO. Z drugiej strony oznaczało to jednak, że białoruski rząd musiał obniżyć stawki importowe, np. na ciężarówki i autobusy, co bezpośrednio uderzyło w producentów jednego z najważniejszych białoruskich towarów eksportowych (w szczególności Mińska Fabryka Samochodów MAZ częściowo utraciła rynek rosyjski i musiała zmierzyć się z zaostrzającą się konkurencją również na rynku białoruskim). Obniżenie przez Rosję barier celnych spowodowało też wzrost konkurencji nie tylko na tamtejszym rynku, lecz także na rynku białoruskim. Istotne było także osłabienie walut Rosji i Kazachstanu w stosunku do dolara, co pociągnęło za sobą dalszą utratę konkurencyjności przez białoruskie towary w porównaniu z tymi wytworzonymi przez partnerów. Pozostawanie Białorusi poza WTO, podczas gdy przystąpiła do niej Rosja i Kazachstan, oznaczało, że spośród trzech państw tworzących wspólny obszar celny Białoruś pozostaje najmniej atrakcyjna dla zagranicznych inwestorów oraz że jako jedyna nie będzie mogła korzystać z obowiązujących w ramach WTO procedur ochronnych[23].

Przystąpienie Rosji do WTO postawiło gospodarkę Białorusi w trudnej sytuacji. Wymuszenie obniżki stawek celnych zwiększyło dostęp na białoruski rynek licznych zagranicznych towarów, w tym m.in. pojazdów ciężarowych i maszyn rolniczych, będących (obok produktów naftowych i nawozów sztucznych) jednymi z głównych produktów białoruskiego przemysłu. W związku ze zmniejszeniem części barier taryfowych białoruscy eksporterzy, zwłaszcza zaś producenci artykułów spożywczych i wyrobów maszynowych, utracili część rosyjskiego rynku ze względu na napływ bardziej konkurencyjnych i lepszych jakościowo towarów z państw trzecich. Obniżenie ceł importowych do standardów WTO objęło 50 pozycji towarowych, istotnych dla gospodarki Białorusi, co oznaczało konieczność większego otwarcia rynku Białorusi na import towarów, które często znacznie przewyższają jakością wyroby białoruskiego przemysłu, borykającego się z niską efektywnością produkcji i brakiem nowoczesnych technologii. Dodatkowo w związku z wynegocjowanymi z WTO redukcjami subsydiów dla rolnictwa do 2018 roku o ok. 50% Białoruś została również zobowiązana w ramach Unii Celnej do zmniejszenia swoich subsydiów do 2016 roku do 10% wartości produkcji rolnej, co stanowiło problem dla wciąż kolektywnego i mało wydajnego białoruskiego sektora rolnego[24].

[22] K. Kłysiński, *Konsekwencje wejścia Rosji do WTO dla białoruskiej gospodarki*, „Analizy OSW" 12.09.2012, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2012-09-12/konsekwencje-wejscia-rosji-do-wto-dla-bialoruskiej-gospodarki, inf. z 12.03.2017.

[23] A.M. Dyner, *op. cit.*

[24] K. Kłysiński, *op. cit.*

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

W maju 2013 roku białoruskie władze wróciły do negocjacji na szczeblu grupy roboczej, co *de facto* zostało wymuszone przede wszystkim wstąpieniem do WTO Rosji. Z punktu widzenia Białorusi najbardziej problematyczną kwestią w negocjacjach akcesyjnych może być konieczność ograniczenia subsydiów dla przedsiębiorstw państwowych, przede wszystkim w rolnictwie. Zgodnie z regułami WTO białoruskie władze będą zmuszone całkowicie zrezygnować z niektórych subsydiów, a pozostałe zdecydowanie ograniczyć. Przed białoruskim rządem stanie też wyzwanie równego traktowania inwestorów krajowych i zagranicznych, a także przeprowadzenia zmian w takich dziedzinach, jak prywatyzacja, polityka konkurencji czy prawo własności intelektualnej. Dla WTO istotna będzie również rola, jaką Euroazjatycka Komisja Gospodarcza odegra w kształtowaniu handlu zagranicznego Białorusi. Należy jednak zauważyć, że podjęcie rozmów przez białoruski rząd świadczy o tym, że z jego perspektywy korzyści z wejścia Białorusi do WTO będą większe niż związane z tym koszty urynkowienia gospodarki. Przede wszystkim długofalowy efekt akcesji może okazać się pozytywny, gdyż większość przedsiębiorstw produkujących na eksport (zwłaszcza na rynek rosyjski i kazachski) będzie musiała udoskonalić produkcję, aby dostosować ją do wymogów rosnącej konkurencji[25].

Aktywność Białorusi

Przystąpienie Białorusi do WTO pozostaje dla tego państwa nadal oficjalnie deklarowanym celem. Dekret prezydenta Białorusi z 2010 roku, poświęcony koncepcji bezpieczeństwa narodowego, odnosił się do zapewnienia niedyskryminacyjnego dostępu do rynków światowych dla towarów i usług, surowców i zasobów energetycznych[26]. W kontekście spodziewanej akcesji akcentowano m.in. znaczenie unifikacji prawodawstwa białoruskiego z istniejącymi regulacjami, co jest istotne dla przyśpieszenia integracji Białorusi ze światową gospodarką oraz systemem międzynarodowych stosunków gospodarczych[27]. Szczególne znaczenie ma w tym względzie fakt partycypacji w WTO państw sąsiadujących z Białorusią, w tym Rosji, od lat integrującej się ze swoim zachodnim sąsiadem na płaszczyźnie nie tylko gospodarczej, lecz także politycznej.

Na przełomie dekad zainteresowanie na Białorusi członkostwem w WTO zmalało, ale w 2013 roku państwo to postanowiło wrócić do negocjacji. Władze Białorusi planowały do końca 2016 roku przeprowadzić negocjacje z Komisją Europejską w zakresie przystąpienia do WTO. Jak stwierdził premier Białorusi Andrej Kobiakow: „Po prostu prowadzimy negocjacje z uwzględnieniem naszych interesów narodowych i nie stawiamy sobie celu wejścia za wszelką cenę tylko po to, aby wejść... Obecnie nadszedł czas,

[25] A.M. Dyner, *op. cit.*

[26] *Указ Президента Республики Беларусь от 9 ноября 2010 г. N575 „Об утверждении Концепции национальной безопасности Республики Беларусь"*, http://kgb.by/ru/ukaz575, inf. z 23.03.2017.

[27] К. Дробышевская, *О совершенствовании законодательства Республики Беларусь в контексте присоединения*, [w:] *Вступление Беларуси в ВТО: проблемы и перспективы. Материалы международной конференции*, red. И.Э. Точицкой, Минск 2005, s. 22.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

gdy akcesja Białorusi do WTO – to jest nie tylko nasze życzenie, ale i krajów-członków WTO. Aktualnie jest dobry moment, by się porozumieć"[28].

Członkowie Grupy Roboczej ds. Przystąpienia Białorusi do WTO dokonują przeglądu systemu handlu zagranicznego Białorusi na podstawie danych, biorąc pod uwagę zagadnienia dotyczące systemu handlu zagranicznego państwa, kwestie własności państwowej i prywatyzacji, polityki cenowej, praw handlowych, ułatwień w handlu, ograniczeń importu, ustalania wartości celnej, przepisów eksportowych, barier technicznych w handlu, środki sanitarne i środki fitosanitarne oraz prawa własności intelektualnej[29]. Średnio stosowaną stawkę cła obniżono z 9,8% w 2011 roku do 7,8% w 2015 roku, w tym z 15,2% do 10,7% w przypadku produktów rolniczych oraz z 9% do 7,3% za towary przemysłowe. Obniżki mają miejsce w kolejnych latach i dotyczą wielu taryf celnych[30].

Według Andreja Jeudaczenki, pierwszego wiceministra spraw zagranicznych Białorusi, sprawa członkostwa tego państwa w WTO posuwa się naprzód. Partycypacja w tej organizacji jest narzędziem integracji Białorusi z gospodarką światową, służąc wzmocnieniu konkurencyjności gospodarki państwa, a także będąc ważnym elementem atrakcyjnego klimatu inwestycyjnego. Białoruskie władze poinformowały, że zawarły dwustronne umowy o dostępie do rynku z dziesięcioma członkami WTO. Potwierdzono zarazem swoje zobowiązanie do doprowadzenia własnego reżimu handlowego do zgodności z zasadami WTO. Białoruś została również poproszona o składanie pisemnych wyjaśnień, przedstawienie działań legislacyjnych, przyjętego ustawodawstwa oraz dodatkowej dokumentacji dotyczącej aktualnych informacji na temat wsparcia krajowego rolnictwa, państwowego systemu obrotu oraz dotacji[31].

Niezależnie od pewnych (choć niewielkich) problemów, występujących w relacjach polsko-białoruskich, władze w Warszawie powinny wspierać Białoruś w jej staraniach o członkostwo w WTO. Akcesja Białorusi do tej organizacji będzie sprzyjała przeprowadzeniu przez władze tego kraju reform gospodarczych, a także rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw, które w przyszłości mogą się przyczynić do dalszej liberalizacji gospodarczej. Będzie ono również oznaczało, że białoruski rząd zostanie zobowiązany do zlikwidowania państwowych subsydiów dla przedsiębiorstw, co zredukuje jego kontrolę nad gospodarką i przełoży się na zmniejszenie możliwości tzw. krzyżowego subsydiowania, polegającego na finansowaniu przedsiębiorstw nierentownych z zysków odnoszonych przez te rentowne. Wstąpienie Białorusi do WTO leży też

[28] K. Chouneiko, *Białoruś negocjuje akcesję do WTO*, Portal Promocji Eksportu, inf. z 27.10.2016, https://india.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/214716,bialorus-negocjuje-akcesje-do-wto.html, inf. z 09.03.2017.

[29] *Belarus resumes WTO membership negotiations*, World Trade Organization, inf. z 24.01.2017, https://www.wto.org/english/news_e/news17_e/acc_blr_24jan17_e.htm, inf. z 10.03.2017.

[30] *Opening Statement by first deputy…*

[31] *Belarus resumes WTO membership…*

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

w interesie Polski, gdyż ułatwi to handel z tym krajem, co będzie istotne dla eksporterów z branż przemysłu elektromaszynowego, chemicznego i rolno-spożywczego[32].

Warto wspomnieć, że wiosną 2013 roku Centrum Badawcze IPM przeprowadziło wśród białoruskich przedsiębiorstw ankietę dotyczącą partycypacji Białorusi w WTO. Obejmowała ona 403 przedsiębiorstwa ze wszystkich regionów Białorusi – przedsiębiorstwa duże, małe i średnie. Wyniki badania wskazały, że mimo wielu obaw wyrażonych przez ministerstwa i agencje, a także stowarzyszenia przedsiębiorców menedżerowie białoruskich przedsiębiorstw są generalnie pozytywnie nastawieni do ewentualnego przystąpienia ich państwa do WTO. Liczba respondentów, którzy uważają, że Białoruś powinna zostać członkiem tej organizacji w najbliższej przyszłości, znacząco przewyższyła liczbę osób, które były przeciwko tej idei (44,7% i 9,9%). Co ciekawe, w tym kontekście nie było różnicy w odpowiedziach na to pytanie między przedsiębiorstwami państwowymi i prywatnymi. Według badania przedstawiciele białoruskich przedsiębiorstw uważali, że członkostwo w WTO będzie promowało rozwój gospodarczy Białorusi, zarówno w krótkoterminowej, jak i w dłuższej perspektywie. W szczególności oczekiwany jest wzrost atrakcyjności zagranicznych inwestycji bezpośrednich sektora lub przemysłu, w których działali[33].

Podsumowanie

Jak zostało to wykazane powyżej, pomimo wyrażanych dążeń do uczestnictwa w WTO działania Białoruskich władz należy ocenić jako odległe od skuteczności. Potwierdzenie znajduje zatem teza, że dotychczasowe działania Białorusi nie dowodzą zaangażowania tego państwa w szybkie osiągnięcie wyznaczonego celu.

W odniesieniu do pierwszego pytania badawczego należy stwierdzić, że na drodze do członkostwa Białorusi w WTO istnieje wiele barier, które utrudniają lub wręcz uniemożliwiają temu państwo członkostwo. Zasadniczym problemem jest utrzymywanie na Białorusi modelu nakazowo-rozdzielczego, który wielokrotnie dowiódł swojej nieefektywności, prowadząc nierzadko do gospodarczej zapaści. Inną barierą jest praktykowane nadal „ręczne sterowanie" gospodarką, umożliwiające ograniczenie popytu i inwestycji. Konieczne jest rozpoczęcie reform gospodarczych oraz prywatyzacji gospodarki. Kolejnym problemem jest sytuacja istniejąca w białoruskim rolnictwie. Należy podkreślić, że choć doszło do poważnego zmniejszenia finansowania rolnictwa, to jednak jego charakter oraz zakres (przy istnieniu w dalszym ciągu kołchozów) nadal stanowią istotny problem.

W kontekście drugiego z pytań dotyczących wpływu akcesji Rosji do WTO na Białoruś należy stwierdzić, że stawki celne Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej do-

[32] A.M. Dyner, *op. cit.*

[33] I. Tochitskaya, *Belarus' WTO Accession: Impact on Domestic Business*, Working paper of CASE and IPM Research Center WP/13/01, 2013, s. 22, http://www.case-research.eu/sites/default/files/I%20Tochitskaya%202013%20Belarus%20WTO%20Accession%20Domestic%20Business%20Impact_0.pdf, inf. z 04.04.2017.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

stosowano do rosyjskich, a zatem do tych obowiązujących w WTO. Białoruś musiała obniżyć stawki importowe na niektóre towary, co było niekorzystne dla producentów i powodowało częściową utratę rynku rosyjskiego. Obniżenie przez Rosję barier celnych spowodowało też wzrost konkurencji na rynku Białorusi. Osłabienie kursu walut Rosji i Kazachstanu w stosunku do dolara pociągnęło zaś za sobą utratę konkurencyjności białoruskich towarów. W związku ze zmniejszeniem części barier taryfowych wielu białoruskich eksporterów utraciło część rosyjskiego rynku ze względu na napływ bardziej konkurencyjnych i lepszych jakościowo towarów z państw trzecich. Białoruś została również zobowiązana do zmniejszenia swoich subsydiów, co stanowiło problem dla jej sektora rolnego.

W odniesieniu do trzeciego z pytań badawczych należy stwierdzić, że w przewidywalnej przyszłości Białoruś ma niewielkie szanse na członkostwo w WTO. Wznowienie negocjacji w 2013 roku oznacza uznanie członkostwa za ważny cel białoruskiej polityki. W ślad za deklaracjami nie idą jednak realne działania, istotnie przybliżające członkostwo Białorusi w WTO. Z jednej strony Białoruś rzeczywiście dokonuje określonych przemian, liberalizując swoją gospodarkę – faktem jest obniżanie stawek celnych, liberalizujących obrót handlowy; z drugiej jednak strony nadal trwa „zakonserwowany" model gospodarki sterowanej.

Podsumowując, istotny wpływ na liberalizacyjne przemiany na Białorusi ma jej integracja z Rosją i Kazachstanem w ramach unii celnej, która zaowocowała pogłębieniem współpracy w ramach Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Partycypacja w EUG jest o tyle istotna, że Białoruś respektuje wymogi związane z członkostwem innych państw w WTO.

Streszczenie: Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy Białoruś może się stać członkiem Światowej Organizacji Handlu (*World Trade Organization* – WTO). Ukazano znaczenie stale rozszerzającej się organizacji WTO we współczesnym świecie oraz bariery stojące na drodze członkostwu Białorusi w niej, a także skutki możliwej akcesji. Przedstawiono także drogę Białorusi do członkostwa WTO oraz osiągnięcia przybliżające to państwo do akcesji. Zdaniem autora, pomimo wprowadzonych zmian liberalizujących gospodarkę, w przewidywalnej przyszłości Białoruś ma niewielkie szanse na członkostwo w WTO. Należy stwierdzić, że na drodze do tego istnieje wiele barier, które utrudniają lub wręcz uniemożliwiają temu państwu członkostwo. Na przeszkodzie akcesji stoi przede wszystkim nieefektywny model gospodarczy (centralne sterowanie), brak niezbędnych reform liberalizacyjnych oraz zaniechanie prywatyzacji. Brak istotnych zmian w białoruskiej gospodarce powoduje piętrzenie się problemów wynikających ze wzrostu kryzysu i narastającego niezadowolenia społecznego. W artykule analizie poddano również konsekwencje dla Białorusi wynikające z faktu, że do WTO przystąpiła Rosja. Jak wskazano, zmusiło to pozostałych członków Unii Celnej Białorusi, Rosji i Kazachstanu do automatycznego zastosowania się do liberalizacji handlu prowadzonego przez Rosję zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi z członkostwa w WTO. Białoruś jest narażona na negatywne skutki przystąpienia

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

Rosji do WTO, nie otrzymując przy tym w zamian żadnych korzyści. Jednym z głównych problemów jest jakościowa słabość białoruskich towarów, niebędących w stanie rywalizować z towarami zagranicznymi. Ponadto technologiczne zapóźnienie pogłębia niewydolność gospodarczego modelu państwa, uniemożliwiając akcesję do WTO.
Słowa kluczowe: perspektywa, członkowstwo, Białoruś, WTO

The prospects of Belarus's membership in the World Trade Organization

Abstract: WTO in the contemporary world, the barriers to Belarus's membership in this organization as well as consequences of a potential accession. Further he describes the path of Belarus to WTO membership as well as accomplishments which facilitate the accession. According to the author, in spite of the changes liberalizing the economy that have been introduced, there is a little chance for Belarus to become a WTO member in the foreseeable future. The author describes a number of barriers that hinder or make it even impossible for Belarus to become a WTO member. The ineffective economic model (central control), the lack of necessary liberalization reforms and privatization are the obstacles to accession. There are no significant changes in the Belarusian economy leading to escalation of problems, the crisis intensifies and social discontent increases. Furthermore, the author analyses consequences for Belarus of Russia joining the WTO. As the author indicates this forced the other members of the Customs Union of Belarus, Kazakhstan and Russia to automatically adhere to the liberalization of trade conducted by Russia in line with the obligation arising from the membership in the WTO. Belarus is exposed to the negative effects of Russia's accession to the WTO without receiving any benefits in return. One of the main problems is that Belarusian goods are of low quality and thus they are unable to compete with foreign products. In addition, the technology in Belarus is underdeveloped and this intensifies the inefficiency of the Belarusian economic model, preventing accession to the WTO.
Keywords: prospects, membership, Belarus, WTO

Перспектива членства Беларуси в рамках Всемирной торговой организации

Аннотация: В статье предпринята попытка ответить на вопрос, может ли Беларусь стать членом ВТО. Автор анализирует возможность расширения Всемирной торговой организации, барьеры, препятствующие вступлению Беларуси в ряды этой организации, а также его возможные последствия. По мнению автора, в обозримом будущем эта страна не станет членом ВТО. На пути вступления Беларуси в ВТО лежит неэффективная экономическая модель (централизованное управление), отсутствие необходимых реформ, влекущие за собой рост социального недовольства и социальное напряжение. В статье также рассмотрен вопрос возможных последствий вступления России в ВТО для торговли Беларуси. Как известно, членство в ВТО обязывает всех членов Таможенного союза к либерализации торговли с Россией. Вступление России в ВТО негативно отразилось на белорусско-российских торговых отношениях. Одной из главных проблем является неконкурентоспособность белорусских товаров. Кроме того, технологическая отсталость углубляет провал экономической модели государства.
Ключевые слова: перспектива, членство, Беларусь, ВТО

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 30/10/2026 08:51:42

Bibliografia

Alachnovič A., *Długa droga Białorusi do WTO*, ObserwatorFinansowy.pl, 06.08.2015, https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/bialorus-wto, inf. z 3.03.2017.

Belarus resumes WTO membership negotiations, World Trade Organization, 24.01.2017, https://www.wto.org/english/news_e/news17_e/acc_blr_24jan17_e.htm, inf. z 10.03.2017.

Bryc A., *Cele polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej*, Toruń 2004.

Chouneiko K., *Białoruś negocjuje akcesję do WTO*, Portal Promocji Eksportu, inf. z 27.10.2016, https://india.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/214716,bialorus-negocjuje-akcesje-do-wto.html, inf. z 9.03.2017.

Dyner A.M., *Perspektywy członkostwa Białorusi w WTO*, „Biuletyn PISM" 31.07.2013, nr 79 (1055).

Kłysiński K., *Konsekwencje wejścia Rosji do WTO dla białoruskiej gospodarki*, „Analizy OSW" 12.09.2012, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2012-09-12/konsekwencje-wejscia-rosji-do-wto-dla-bialoruskiej-gospodarki, inf. z 12.03.2017.

Mączka M., *Geopolityka i geostrategia Białorusi w świecie – jak widzi i kształtuje ją Mińsk?*, [w:] *Białoruś – terra incognita: Materiały z konferencji*, red. M. Smoleń, Kraków 2010.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych, http://www.informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/europa/bialorus, inf. z 8.03.2017.

Mińsk powraca do negocjacji w sprawie przystąpienia do WTO, Belsat TV, 25.02.2013, http://belsat.eu/pl/news/12755, inf. z 12.03.2017.

Opening Statement by first deputy Minister of Foreign Affairs of the Republic of Belarus h.e. mr. Andrei Yeudachenka, 8th meeting of the working party on the accession of the Republic of Belarus to the WTO (Geneva, January 24, 2017), https://www.wto.org/english/news_e/news17_e/acc_blr_24jan17_e.pdf, inf. z 10.03.2017.

Pavel F., Tochitskaya I., *The Economic Impact of Belarus' Accession to the WTO: A Quantitative Assessment*, IPM Research Center, 2005, http://pdc.ceu.hu/archive/00002761, inf. z 31.03.2017.

Światowa Organizacja Handlu, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, http://www.genewaonz.msz.gov.pl/pl/onz_w_genewie/wto, inf. z 4.03.2017.

Tochitskaya I., *Belarus' WTO Accession: Impact on Domestic Business*, Working paper of CASE and IPM Research Center WP/13/01, 2013, http://www.case-research.eu/sites/default/files/I%20Tochitskaya%202013%20Belarus%20WTO%20Accession%20Domestic%20Business%20Impact_0.pdf, inf. z 4.04.2017.

Wiśniewska I., *Unia celna – polityczny projekt Rosji*, Analizy OSW, 07.07.2010, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2010-07-07/unia-celna-polityczny-projekt-rosji, inf. z 27.03.2017.

World Trade Organization, https://www.wto.org, inf. z 26.03.2017.

Дробышевская К., *О совершенствовании законодательства Республики Беларусь в контексте присоединения*, [w:] *Вступление Беларуси в ВТО: проблемы и перспективы. Материалы международной конференции*, red. И.Э. Точицкой, Минск 2005.

Точицкая И., *Последствия вступления России в ВТО для торговли Беларуси*, „Банкаўскі веснік", 07.10.2012, https://www.nbrb.by/bv/articles/9463.pdf, inf. z 12.04.2017.

Указ Президента Республики Беларусь от 9 ноября 2010 г. N575 «Об утверждении Концепции национальной безопасности Республики Беларусь", http://kgb.by/ru/ukaz575, inf. z 23.03.2017.

Черкас Б., *Российско-белорусские отношения в энергетической сфере*, [w:] *Polityka zagraniczna Federacji Rosyjskiej. Wybrane aspekty stosunków z Polską, Ukrainą i Białorusią*, red. L. Zyblikiewicz, M. Czajkowski, P. Bajor, Kraków 2010.